

8. Pakhalchuk N. Pedagogical conditions of activation of children's motional activity. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології: наук. журн.* Суми: Вид-во Сум.ДПУ імені А.Макаренка, 2016. №6 (60). С. 240-254.

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ІГРОВИХ СИТУАЦІЙ У РОБОТІ З РОЗВИТКУ МОВЛЕННЯ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ НА СВІЖОМУ ПОВІТРІ

Наталія Якимчук, здобувачка ступеня вищої освіти «магістр»

Науковий керівник: К.А. Колеснік, докторка філософії, доцентка

Вінницький державний педагогічний університет імені Михайла Коцюбинського (Україна)

FEATURES OF THE ORGANIZATION OF GAME SITUATIONS WHICH WORK ON THE SPEECH DEVELOPMENT OF PRESCHOOL CHILDREN IN THE FRESH AIR

Natalia Yakymchuk, master's student

Vinnitsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)

Анотація. У статті здійснено дефінітивний аналіз понять «ігрова ситуація», «мовлення». Авторкою визначено важливість створення ігрових ситуацій у процесі формування мовленнєвих навичок дошкільників. Описано класифікацію ігрових ситуацій та вимоги до їх використання.

Ключові слова: гра, ігрові ситуації, дошкільний вік, мовлення, розвиток мовлення, свіже повітря.

Abstract. The article provides a definitive analysis of the concepts «game situation», «speech». The author determined the importance of creating game situations in the process of forming speech skills of preschoolers. The classification of game situations and the requirements for their use are described.

Keywords: game, game situations, preschool age, speech, speech development, fresh air.

Розвиток мовлення дітей дошкільного віку відіграє важливу роль у загальному формуванні їхньої особистості та підготовці до навчання. Пріоритетні напрями щодо мовленнєвого розвитку вихованців, розвитку культури мовлення, удосконалення форм і методів навчання визначені в Законах України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», Базовому компоненті дошкільної освіти.

Проблемою розвитку мовлення дошкільників займаються науковці А. Богуш, Н. Гавриш, К. Колеснік, Н. Комарівська, Т. Котик, І. Лапшина, Т. Піроженко. На їхню думку, зв'язне мовлення – це організована за законами логіки, граматики й композиції єдності, що мають тему, виконує певні функції, має відносну самостійність і завершеність, розподіляється на більш чи менш значущі структурні компоненти [2].

Ігрова ситуація – це вправа, метою якої являється формування, удосконалення й розвиток навичок та умінь дітей у різних видах мовної діяльності шляхом багаторазового й різноманітного виконання мовних дій (операцій) [1]. Вони забезпечують мотивацію освітньої діяльності, утворюють позитивну й емоційну атмосферу, сприятливі умови для групової взаємодії під час виконання завдань.

Організація ігрових ситуацій на свіжому повітрі є важливим елементом у роботі з розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Гра впливає на формування особистості дитини, оскільки вона вчиться взаємодіяти з дорослими та однолітками, спостерігати за поведінкою та наслідувати її, виражати й обґрунтовувати свою думку.

Використання ігрових ситуацій у мовленнєвому спілкуванні допомагає досягти механізму між розумінням лексичного значення слова та позначенням предметних дій. Виділяють вимоги до використання ігрових ситуацій: систематичне й цілеспрямоване використання ігрових ситуацій як складової частини системи вправ; комплексне використання ігрових ситуацій у роботі з дітьми дошкільного віку.

Класифікація ігрових ситуацій за Л. Савченко: за метою – для формування мовних навичок (граматичних, лексичних, фонетичних) і для розвитку ігрових умінь (говоріння, аудіювання, читання); за рівнем комунікативності – комунікативні, умовнокомунікативні та некомунікативні; за спрямованістю навчальної дії на отримання або видачу інформації – рецептивні, репродуктивні й продуктивні; за ступенем управління діями учасників – з повним, частковим або мінімальним управлінням; за наявністю рольового компоненту – з рівним компонентом і без нього; за наявністю елементу змагання та без елементу змагання; з навчанням рухливості – рухливі й статистичні; за використання предметів – з предметами та без них [1].

Визначення поняття «мовленнєва ситуація» неоднозначне. Науковці по-різному її характеризують. На думку А. Богуш, мовленнєва ситуація – це динамічна система взаємовідносин тих, хто спілкується, яка ґрунтується на відображенні об'єктів і подій зовнішнього світу, породжує потребу до цілеспрямованої діяльності у вирішенні мовленнєво-мисленнєвих задач і живить цю діяльність. Мовленнєва ситуація – це сукупність умов, мовленнєвих і немовленнєвих, необхідних і достатніх задля того, щоб здійснити мовленнєву дію за накресленим планом [1].

Отже, це ситуація, на яку дитина реагує певною вербальною дією, але вона також включає й невербальні дії. Мовленнєва ситуація може виникати спонтанно або попередньо планується педагогом. Якщо дошкільник усвідомлюватиме ситуацію, то це поліпшить якість його мовленнєвого повідомлення. У кожному повідомленні відображається взаємодія мовлення та мислення, об'єктивної дійсності.

А. Богуш, Н. Луцан поділяють мовленнєві ситуації на природні й штучні або навчальні [1]. Природні мовленнєві ситуації на свіжому повітрі виникають часто. Але коло таких ситуацій обмежене, вони не можуть забезпечити активізацію всього мовного матеріалу, що передбачений освітньою програмою. Мовленнєвий стимул створюється певними обставинами дійсності.

Штучні або навчальні ситуації виникають під час створення мовленнєвого стимулу, без якого мовленнєвий акт неможливий. У навчальній ситуації цей стимул створюється словесно. Такі ситуації вводять дітей в умови, які близькі до реальних умов спілкування. Це підвищує інтерес дітей, активізуються знання з граматичної правильності мовлення, розвивається уява дошкільників тощо.

Дослідниця А. Богуш навчально-ігрові мовленнєві ситуації поділяє на умовно-реальні й уявні. Умовно-реальні ситуації відтворюються за допомогою наочності або технічних засобів. Метою таких ситуацій є забезпечення потреб дітей дошкільного віку в спілкуванні, а саме в спонуканні виражати думки. Штучні мовленнєві ситуації задовольняють бажання до певних дій, рухів, практичних дій.

Навчально-ігрові мовленнєві ситуації сприяють розвитку діалогічного та монологічного мовлення. Дослідниці А. Богуш і Н. Луцан поділяють ігрові мовленнєві ситуації на дві групи:

1. До першої групи входять ситуації діалогічного мовлення: ситуації діалогу, трилогу, полілогу.
2. До другої групи входять ситуації монологічного мовлення: описові, розповідні, на пояснення та розмірковування [1, с. 77].

Дослідники А. Богуш, Н. Лопатинська, О. Монке, Т. Піроженко, Ю. Руденко та ін. розробили систему мовленнєво-ігрових ситуацій: ігрові мовленнєві ситуації за змістом художніх творів з метою формування в дітей оцінно-етичних суджень; ігрові мовленнєві ситуації за змістом українських народних казок з метою збагачення словника дітей та розвитку мовленнєво-творчого самовираження дошкільників; ігрові мовленнєві ситуації з метою розвитку культури мовленнєвого спілкування дітей та мовленнєвої готовності дітей до школи; ігрові мовленнєві ситуації з метою формування граматичної правильності мовлення.

Отже, ігрові мовленнєві ситуації займають важливе місце у роботі з розвитку мовлення дітей дошкільного віку. Вони не лише стимулюють та активізують мовленнєве спілкування серед дітей, але й сприяють розвитку як діалогічного, так і монологічного мовлення. А також під час ігрових ситуацій на свіжому повітрі діти вчаться співпрацювати, взаємодіяти та вирішувати конфлікти. Вони навчаються встановлювати контакти з однолітками та дорослими, виражати свої думки та слухати інших.

Список використаних джерел

1. Богуш А., Луцан Н. Мовленнєво-ігрова діяльність дошкільників: мовленнєві ігри, ситуації, вправи: навчальний посібник. Київ: Видавничий Дім «Слово», 2012. 304 с..
2. Колеснік К., Комарівська Н., Стахова І., Присяжнюк Л. Значення спільної діяльності для розвитку мовлення дітей. *Професіоналізм педагога: теоретичні й методичні аспекти*. Слов'янськ, 2022. Вип.17(2). С. 127-138.
3. Комарівська Н. Мовні ігри для опанування дошкільниками етикетних формул. *Актуальні проблеми дошкільної та початкової освіти в контексті європейських освітніх стратегій*: збірник матеріалів науково-практичної конференції викладачів і студентів інституту педагогіки, психології і мистецтв. Вінниця: Нілан ЛТД. 2013. Вип. 2. С. 187-189.
4. Любчак Л.В., Колеснік К.А. Методика організації ігрової діяльності: практикум. Вінниця: ЦОП «Документ Принт», 2017. 196 с.
5. Пахальчук Н. Мистецький тренінг у системі фахової підготовки вчителя початкових класів. *Мистецтво та освіта*. 2008. № 1. С. 18-24.
6. Lazarenko N., Kolomiets A., Kolesnik K. Peculiarities of Organization of Group Interaction of Preschool Children in the Process of Game-Experimentation. *Preschool Education: Global Trends*. 2022. №2. P. 123-138.